

# Syöpätaudit

|                                                             |    |
|-------------------------------------------------------------|----|
| Syövän lääkehoidon haittavaikutusten hallinta .....         | 2  |
| Syövän lääkehoidon hoitovasteen arvio.....                  | 4  |
| Syöpälääkehoidon suunnittelu ja toteutus .....              | 6  |
| Haasteellisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen .....   | 8  |
| Kiireellisten onkologisten tilanteiden hoito .....          | 10 |
| Siirtyminen oireenmukaiseen hoitoon .....                   | 12 |
| Luudinnäytteen otto .....                                   | 14 |
| Sädehoitopotilas.....                                       | 16 |
| Sädehoidon tekninen suunnittelu .....                       | 18 |
| Konsultaatioiden tarjoaminen oman yksikön ulkopuolelle..... | 20 |
| Syöpäpotilaan ongelman ratkaisu tietohaun avulla.....       | 22 |

# Syövän lääkehoidon haittavaikutusten hallinta

## Lyhyt kuvaus

Erikoistuva lääkäri arvioi käynnissä olevan syöpälääkehoidon haittavaikutukset, niiden vaikeusasteen ja hoitokeinot. Erikoistuva lääkäri arvioi myös edellytykset hoidon jatkolle ottaen huomioon myös hoidon tavoitteen, potilaan toimintakyvyn ja kokonaisennusteen sekä syövästä aiheutuvat oireet.

Ko. EPAn sisältöön ei sisällytetä varsinaista hoitovasteen arviota tai mahdollisen uuden syöpälääkehoidon suunnittelua. Potilastapaus rajautuu tavanomaisimpiin syöpäsairauksiin (esim. rintasyöpä, suolistosyöpä, keuhkosyöpä). EPAn sisältö odotetaan hallittavan 1-2 vuoden sisään erikoistumisen aloituksesta.

## Keskeiset CanMEDS-roolit

- Lääketieteellinen osaaminen
- Vuorovaikutus
- Yhteistyötaidot
- Ammatillisuus

## Suoritusta koskevat odotukset: tiedot, taidot ja asenteet

### Erikoistuva tarvitsee vielä harjoitusta

- Ei ymmärrä hoidon ja oireen välistä yhteyttä
- Potilaan kokemiin haittoihin tai oireisiin ei reagoida
- Potilaan toimintakyvyn arviointi on vielä horjuvaa
- Potilaan mielipidettä ei oteta huomioon hoitopäätöksiä tehtäessä
- Potilaalle ei selitetä jatkohoidosuunnitelmia riittävän ymmärrettävästi
- Tilaa epätarkoituksenmukaisia tutkimuksia
- Ei suunnittele jatkohoidon seurantaa asianmukaisesti (esim. haittavaikutusten tai syövän aiheuttamien oireiden osalta)
- Potilasasiakirjamerkinnot puutteelliset tai ei-asianmukaiset

### Erikoistuva voi suorittaa epäsuoran valvonnan alaisena/ raportoida jälkikäteen

- Tietää yleisimpiin syöpälääkeryhmiin liittyvät tyypilliset haittavaikutukset ja osaa arvioida haitan vaikeusasteen CTCAE-luokittelun mukaisesti
- Osaa yleisimpien syöpälääkehoitoihin liittyvien haittojen hoidon
- Tietää hoidon tavoitteen
- Osaa kartoittaa syövän aiheuttamat oireet sekä reagoida niihin asianmukaisesti

- Osaa tehdä päätöksen syöpälääkehoidon jatkosta tai mahdollisista muutoksista
- Ohjelmoi tarvittavat tutkimukset ja konsultaatiot hoitomuutosten yhteydessä
- Osaa toteuttaa hoidon klinikan ohjeistuksen mukaisesti

**Ehdotuksia arviointimenetelmiksi - miten arvioit edistymistä**

EPA arvioidaan osastolla kierron yhteydessä potilaskontaktin seurannan yhteydessä, poliklinikkavastaanottoa seuraamalla, potilaskohtaamisen raportoinnin perusteella tai simuloidun potilastapauksen avulla.

# Syövän lääkehoidon hoitovasteen arvio

## Lyhyt kuvaus

Erikoistuva lääkäri arvioi käynnissä olevan syövän lääkehoidon hoitovasteen ottaen huomioon vastearviotutkimusten tulokset (mahdollinen kuvantamisvaste RECIST-kriteerien mukaisesti / verikokeet / kliininen tutkimus) sekä mahdolliset muutokset syövän aiheuttamissa oireissa sekä potilaan toimintakyvyssä.

Ko. EPAn sisältöön ei sisällytetä mahdollisen uuden syöpälääkehoidon suunnittelua.

Potilastapaus rajautuu tavanomaisimpiin syöpäsairauksiin (esim. rintasyöpä, suolistosyöpä, keuhkosityöpä), levinneeseen tautiin ja ensimmäisiin hoitolinjoihin. EPAn sisältö odotetaan hallittavan 6-12 kuukauden sisään erikoistumisen aloituksesta.

## Keskeiset CanMEDS-roolit

- Lääketieteellinen osaaminen
- Vuorovaikutus
- Yhteistyötaidot
- Ammatillisuus

## Suoritusta koskevat odotukset: tiedot, taidot ja asenteet

### Erikoistuva tarvitsee vielä harjoitusta

- Hoitovasteen arviointikriteerit eivät ole vielä hallussa
- Potilaan oireisiin ei reagoida
- Toimintakyvyn arviointi on vielä horjuvaa
- Ei ymmärrä hoidon tavoitetta
- Potilaan mielipidettä ei oteta huomioon hoitopäätöksiä tehtäessä
- Potilaalle ei selitetä jatkohoitosuunnitelmia riittävän ymmärrettävästi
- Tilaa epätarkoituksenmukaisia tutkimuksia
- Ei noudata sovittuja hoitokäytäntöjä
- Ei suunnittele jatkohoidon seurantaan asianmukaisesti (esim. syövän aiheuttamien oireiden osalta)
- Potilasasiakirjamerkinnot puutteelliset tai ei-asianmukaiset
- Erikoistuva voi suorittaa epäsuoran valvonnan alaisena/ raportoida jälkikäteen

### Erikoistuva voi suorittaa epäsuoran valvonnan alaisena/ raportoida jälkikäteen

- Osaa tulkita hoitovasteen tauti- ja hoitotyyppin mukaisesti ja tietää eri arviointikriteereiden periaatteet (mm. RECIST, irRECIST, Lugano)
- Osaa kartoittaa syövän aiheuttamat oireet sekä reagoida niihin asianmukaisesti

- Osaa arvioida potilaan toimintakyvyn ECOG-luokituksen mukaisesti
- Tietää hoidon tavoitteen
- Osaa tehdä päätöksen hoidon jatkosta tai mahdollisista muutoksista.
- Ohjelmoi tarvittavat tutkimukset ja konsultaatiot hoitomuutosten yhteydessä
- Osaa toteuttaa syöpälääkehoidon klinikan ohjeistuksen mukaisesti
- Osaa tehdä potilaskohtamisesta asianmukaiset potilasasiakirja-merkinnät

#### **Ehdotuksia arviointimenetelmiksi - miten arvioit edistymistä**

EPA arvioidaan osastolla kierron yhteydessä potilaskontaktin seurannan yhteydessä, poliklinikkavastaanottoa seuraamalla, potilaskohtamisen raportoinnin perusteella tai simuloidun potilastekstien perusteella käydyn potilastapauksen avulla.

# Syöpälääkehoidon suunnittelu ja toteutus

## Lyhyt kuvaus

EPA:n tavoitteena on, että erikoistuva osaa suunnitella ja toteuttaa asianmukaisen syöpälääkehoidon ajankohtaisten hoitosuositusten mukaisesti yksilöllisesti kullekin potilaalle. Erikoistuva toimii osana hoitotiimiä ja vastaa siitä, että kaikki potilaan hoitoon liittyvä tieto ja ohjeistus tulee selvästi ja ymmärrettävästi kirjattua potilaan sairauskertomukseen.

## Keskeiset CanMEDS-roolit

Lääketieteellinen osaaminen

Ammatillisuus

Vuorovaikutus

Yhteistyötaidot

Johtamistaidot

## Suoritusta koskevat odotukset: tiedot, taidot ja asenteet

### Erikoistuva tarvitsee vielä harjoitusta

- Potilaan hoitokuntoisuuden arvio on puutteellista
- Ei ota huomioon iän ja muiden perussairauksien vaikutusta syöpälääkehoidon toteutukseen
- Ei osaa perustella lääkehoidon valintaa
- Ei osaa kertoa potilaalle lääkehoidosta ja sen mahdollisista haittavaikutuksista
- Syöpälääkehoidon tukilääkitys on puutteellista/riittämätöntä
- Ei ota huomioon potilaan mielipidettä hoidosta
- Ei vastaa potilaan tai omaisten esittämiin kysymyksiin asianmukaisesti
- Keskustelussa käytetään liikaa lääketieteellisiä termejä
- Jatkohoito-ohjeet eivät välity muille ammattiryhmille riittävän selkeinä
- Sairauskertomusmerkinnät lääkehoidosta, sen valinnasta ja perusteluista ovat puutteelliset
- Ajankäyttö ko. tehtävän suorittamiseen on epätarkoituksenmukaista

### Erikoistuva voi suorittaa epäsuoran valvonnan alaisena/ raportoida jälkikäteen

- Hallitsee lääketieteelliset asiat osatakseen tulkita potilaan tutkimustulokset ja suunnitella asianmukaisen lääkehoidon
- Tietää ko. syöpälääkehoidon indikaatiot sekä sillä saavutettavat hyödyt
- Tunnistaa kiireellistä hoitoa vaativat tilanteet
- Osaa tehdä teknisesti ja turvallisesti syöpälääkehoitomääräyksen ko. klinikan toimintatavan mukaisesti erilaisille syöpälääkehoidoille
- Osaa kertoa potilaalle kyseisen ko. syöpäsairauden erityispiirteistä, todetuista tutkimustuloksista ja muista lääkehoidon valintaan liittyvistä asioista
- Osaa selittää potilaalle lääkehoidon hoitotavoitteen, annosteluun, toteutukseen ja haittavaikutuksiin liittyvät seikat
- Osaa tehdä asianmukaiset ja selkeät potilaskertomusmerkinnät
- Osaa antaa ohjeet lääkehoidon aikaisesta seurannasta

#### **Ehdotuksia arviointimenetelmiksi - miten arvioit edistymistä**

EPA arvioidaan lähiohjaajan seurannalla poliklinikkavastaanotolla tai vuodeosastotyössä, potilaskonsultaatioiden perusteella sekä tarvittaessa simuloituilla potilastapauksilla. Myös potilaskertomusmerkintöjä voidaan käyttää arvion tukena.

# Haasteellisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen

## Lyhyt kuvaus

Erikoistuva osaa toimia hankalissa vuorovaikutustilanteissa (esim. huonon uutisen kertominen tai tyytymättömän potilaan/omaisen kohtaaminen), joissa hän itse on aloitteen tekijä ja pääasiallinen toimija.

Haasteellisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen on keskeistä syöpätautien hoidossa ja erikoistuessakin haasteellisia tilanteita tulee vastaan jo erikoistumisen alkuvaiheessa. Tästä syystä EPA arvioidaan erikoistumisen alkuvaiheessa ensimmäisen erikoistumisvuoden aikana. Arvio voidaan tehdä esimerkiksi valintamenettelyn koejakson lopussa. EPAn suorituksen yhteydessä arvioidaan erikoistuvan valmiuksia toimia haastavissa tilanteissa ja annetaan rakentavaa palautetta kehityskohteista.

## Keskeiset CanMEDS-roolit

- Lääketieteellinen osaaminen
- Vuorovaikutus
- Yhteistyötaidot
- Johtamistaidot
- Ammatillisuus

## Suoritusta koskevat odotukset: tiedot, taidot ja asenteet

### Erikoistuva tarvitsee vielä harjoitusta

- Hoitoneuvottelussa ei esittäydytä eikä selitetä omaa roolia tilanteessa tai ei kerrota keskustelun syytä
- Keskustelusta välittyy tarpeettoman kiireinen tunnelma
- Potilaan omaisille tai muille hoitoon osallistuville henkilöille ei anneta mahdollisuutta osallistua hoitoneuvotteluun
- Keskustelussa käytetään liikaa lääketieteellisiä termejä
- Erikoistuva ei kuuntele aktiivisesti tai keskeyttää toistuvasti potilaan/omaiset
- Ei pyydä tarvittaessa tarkennusta tai selvennystä potilaan/omaisten kertomista epäselvistä asioista
- Erikoistuva ei ota huomioon keskusteluun osallistuvia muita ammattihenkilöitä tai potilaan omaisia

- Ammatillinen ote ei säily emotionaalisesti latautuneessa tilanteessa

### **Erikoistuva voi suorittaa epäsuoran valvonnan alaisena/ raportoida jälkikäteen**

- Järjestää tapaamisen rauhalliseen tilaan
- Hallitsee lääketieteelliset asiat riittävän hyvin osatakseen vastata potilaan/omaisten kysymyksiin
- Varmistaa, että paikalla olijoilla on oikeus olla siellä ja että heillä on oikeus saada potilasta koskevaa tietoa
- Kertoo oleelliset lääketieteelliset asiat potilaan ja/tai omaisten ymmärtämällä kielellä
- Neuvottelee potilaalle/omaisille ymmärrettävän hoitosuunnitelman ja kertoo, miten toimitaan tästä eteenpäin
- Osaa arvioida oman ja muiden keskusteluun osallistuvien turvallisuuden ja järjestää apua tarvittaessa
- Osaa tarvittaessa hakea kollega-/senioritukea haastavan tilanteen läpikäymiseen
- Osaa tehdä asianmukaiset potilaskertomusmerkinnät

### **Ehdotuksia arviointimenetelmiksi - miten arvioit edistymistä**

EPA arvioidaan potilastilanteiden seurannassa, potilaskonsultaatioiden perusteella sekä tarvittaessa simuloituilla potilastapauksilla. Myös potilaskertomusmerkintöjä voidaan käyttää arvion tukena.

# Kiireellisten onkologisten tilanteiden hoito

## Lyhyt kuvaus

EPAn tavoitteena on arvioida erikoistuvan lääkärin edellytykset omatoimisesti hoitaa kiireellinen onkologinen tilanne.

EPAn suorituksen edellytyksenä on kokemus onkologisten hätätilanteiden hoidosta. Yleisimmät onkologiset hätätilanteet edellytetään osattavan hoitaa: päivystyssädehoitoa vaativat tilanteet, tuumorilyysin hoito, kallonsisäisen paineen nousun tunnistaminen ja hoito, neutropeenisen sepsiksen arviointi ja hoito, hyperkalsemia ja tromboemboliset komplikaatiot.

## Keskeiset CanMEDS-roolit

- Lääketieteellinen osaaminen
- Vuorovaikutus
- Yhteistyötaidot
- Johtamistaidot
- Oma osaaminen ja tiedonhallinta
- Ammatillisuus

## Suoritusta koskevat odotukset: tiedot, taidot ja asenteet

### Erikoistuva tarvitsee vielä harjoitusta

- Ei reagoi kiireellistä onkologista hoitoa vaativiin tilanteisiin päivystyksellisesti
- Epäselvyyksiä/epätarkkuuksia hätätilanteen lääkityksen määräämisessä
- Suunniteltu oirelääkitys riittämätön/puuttuu
- Ei ole varautunut mahdolliseen potilaan voinnin heikentymiseen
- Kommunikointi muun henkilöstön kanssa puutteellista
- Hoitosuunnitelma puutteellinen
- Hoitomääräykset eivät ole riittävän selkeitä ja aiheuttavat mahdollisuuden väärintulkinnalle hoitotyön osalta
- Mahdollisia hoidon rajoituksia (tai niiden puuttumista ts.aktiivinen hoitolinja) ei ole tehty tai ei mainita potilasasiakirjoissa
- Kommunikointi potilaan ja omaisten kanssa haparoivaa

### **Erikoistuva voi suorittaa epäsuoran valvonnan alaisena/ raportoida jälkikäteen**

- Tunnistaa päivystyssädehoidon tarpeen ja osaa suunnitella akuuttihoidon (medullakompressio, vena cava superior-sdr)
- Tunnistaa muut kiireellistä onkologista hoitoa vaativat tilanteet
- Osaa aloittaa onkologisen hätätilanteen vaatiman tilannetta korjaavan/stabilisoivan lääkityksen
- Osaa tarpeen vaatiessa konsultoida toisen erikoisalan lääkäriä esim. operatiivisen hoidon tarpeen tai infektion hoidon osalta
- Tekee asianmukaisen suunnitelman potilaan voinnin heikentymisen varalle
- Tekee hoitosuunnitelman seuraavaan työvuoroon asti
- Selittää tilanteen vakavuuden ja hoitosuunnitelman potilaalle ja omaisille ymmärrettävästi

### **Ehdotuksia arviointimenetelmiksi - miten arvioit edistymistä**

EPA arvioidaan potilastapauskeskustelujen, simuloituilla potilastapauksilla sekä erikoistuvan lääkärin haastattelulla.

EPA arvioidaan saavutettavaksi sädehoito- ja vuodeosastojaksojen jälkeen.

# Siirtyminen oireenmukaiseen hoitoon

## Lyhyt kuvaus

EPA:n tavoitteena on arvioida erikoistuvan lääkärin osaamista tilanteissa, joissa potilaan hoidossa siirrytään puhtaasti oireenmukaiseen hoitoon. Päätösten pitää perustua lääketieteelliseen tutkittuun tietoon, sekä potilaan ajankohtaiseen terveydentilaan ja tutkimuslöydöksiin.

EPA voidaan arvioida, kun kokemusta oireenmukaisista hoitopäätöksistä on kertynyt sekä vuodeosastopotilaista että polikliinististä potilaista. EPA arvioidaan, kun erikoistumista on suoritettu n. 2-3 vuotta.

## Keskeiset CanMEDS-roolit

- Lääketieteellinen osaaminen
- Vuorovaikutus
- Yhteistyötaidot
- Johtamistaidot
- Ammatillisuus

## Suoritusta koskevat odotukset tiedot, taidot ja asenteet

### Erikoistuva tarvitsee vielä harjoitusta:

- Jatkaa syöpälääkehoitoa siitä huolimatta, että arvioi siitä potilaalle koituvan enemmän haittaa kuin hyötyä
- Jatkaa syöpälääkehoitoa, vaikka potilaan toimintakyky ei ole enää riittävä hoidon jatkamiseen
- Oireenmukaisen hoidon keskustelu toteutetaan kiireisenä ja ilman, että potilaalle selitetään ymmärrettävällä tavalla ja kielellä perusteet hoitopäätökselle
- Päätös aktiivisen syöpälääkehoidon lopetuksesta tehdään ilman pyrkimystä yhteisymmärrykseen potilaan kanssa
- Lopettaa potilaan hoitosuhteen syöpätautiklinikassa ilman, että potilaan palliatiivinen jatkohoito on turvattuna
- Hoidon rajaukset jätetään tekemättä tilanteissa, joissa niihin on kiireellinen tarve
- Potilasasiakirjamerkinnot keskustelusta ja hoidon rajauksista ovat puutteelliset
- Ammatillinen ote ei säily emotionaalisesti latautuneessa tilanteessa

**Erikoistuva voi suorittaa epäsuoran valvonnan alaisena/ raportoida jälkikäteen:**

- Tunnistaa parantumatonta syöpäsairautta sairastavan potilaan hoidossa tilanteet, joissa syöpälääkehoidon jatkamisen hyödyt ovat vähäisemmät kuin siihen liittyvät haitat
- Järjestää mahdollisuuksien mukaan potilaan kanssa oirehoitokeskustelua varten aikaa ja rauhallisen tilanteen
- Tarjoaa mahdollisuuden omaisten osallistumiselle keskusteluun tai heidän erilliselle yhteydenotolle
- Kiinnittää erityishuomiota potilaan oireisiin, esim. kivun hoito, pahoinvointi, ja pyrkii tarpeen mukaan tehostamaan niiden hoitoa
- Suunnittelee potilaan jatkohoidon paikallisen palliatiivisen hoitoketjun mukaisesti
- Arvioi perusteet DNAR-päätökselle, tekee päätöksen tarvittaessa
- Pyrkii DNAR-päätöstä tehdessä yhteisymmärykseen potilaan ja omaisten kanssa
- Osaa tarvittaessa hakea kollega-/senioritukea haastavan tilanteen läpikäymiseen

**Ehdotuksia arviointimenetelmiksi - miten arvioit edistymistä**

Lähiohjaajan seuranta, potilaskonsultaatiot, erikoistuvan itse hoitamien potilaiden potilaskertomusmerkinnät ja tilanteiden läpikäynti ohjaajan kanssa, simuloitua potilastapauksia.

# Luudinnäytteen otto

## Lyhyt kuvaus

EPAn tavoitteena on arvioida erikoistuvan lääkärin edellytykset omatoimiseen luuydinaspiraatin ja luuydinbiopsian ottoon.

EPAn suorituksen edellytyksenä on kokemus 10-15 toimenpiteen osalta ja kokemus myös haastavista potilaista (mm. obesiteetti).

Videolinkki: <https://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMvcm0804634> (Huomioi erot käytössä oleviin toimenpidevälineisiin)

## Keskeiset CanMEDS-roolit

- Lääketieteellinen osaaminen
- Vuorovaikutus
- Yhteistyötaidot
- Johtamistaidot
- Oma osaaminen ja tiedonhallinta
- Ammatillisuus

## Suoritusta koskevat odotukset tiedot, taidot ja asenteet

### Erikoistuva tarvitsee vielä harjoitusta

- Toimenpiteen indikaatio on epäselvä
- Toimenpide toteutetaan ilman riittävää oheislääkitystä ja puudutusta
- Toimenpidetaidoissa on huomattavaa haparoimista
- Huolimattomuus steriiliteetin osalta
- Riittämätön näyte jo silmämääräisesti arvioituna
- Kommunikaatio potilaan kanssa on toimenpidettä ennen, sen aikana ja toimenpiteen jälkeen puutteellista

### Erikoistuva voi suorittaa epäsuoran valvonnan alaisena/ raportoida jälkikäteen

- Osaa arvioida toimenpiteeseen liittyvän mahdollisen verenvuotoriskin
- Tietää luudinnäytteen oton indikaatiot

- Hahmottaa mitä asioita luuydinbiopsiasta vs aspiraattinäytteistä tutkitaan
- Osaa aspiraatin ja biopsian oton teknisen toteutuksen
- Hallitsee aspiraatin ottamisen sekä sternumista että kristasta
- Osaa arvioida luuydinnäytteen edustavuuden sekä aspiraatin että biopsian osalta
- Hallitsee näytteenoton myös obeesilta potilaalta
- Toimii hyvässä yhteistyössä sairaanhoitajan ja laboratoriohenkilökunnan kanssa

### **Ehdotuksia arviointimenetelmiksi - miten arvioit edistymistä**

EPA arvioidaan toimenpiteen seuraamisella ja erikoistuvan lääkärin haastattelulla.

# Sädehoitopotilas

## Lyhyt kuvaus

EPAn tavoitteena on arvioida erikoistuvan lääkärin osaamista sädehoidon vastaanottotyössä.

EPA arvioidaan sädehoitojakson aikana, kun kokemusta sädehoidosta on kertynyt 6-12 kk.

## Keskeiset CanMEDS-roolit

- Lääketieteellinen osaaminen
- Vuorovaikutus
- Yhteistyötaidot
- Johtamistaidot
- Oma osaaminen ja tiedonhallinta
- Ammatillisuus

## Suoritusta koskevat odotukset tiedot, taidot ja asenteet

### Erikoistuva tarvitsee vielä harjoitusta

- Ei ota huomioon potilaan ko-operaatiomahdollisuuksia ja esim. raajojen liikerajoituksia sädehoidon toteutuksen kannalta
- Ei ota huomioon potilaan toimintakyvyn alenemaa ja sen aiheuttamaa mahdollista tarvetta fraktioiden muuttamisella standardihoitoon verrattuna
- Potilaalle asioita selitettäessä käytetään liikaa teknistä tai lääketieteellistä sanastoa, jonka ymmärtäminen vaatisi erityisosaamista
- Sädehoidon jälkeistä syövän seurantaan tai hoitoa ei ole suunniteltu asianmukaisesti tai ohjattu oikealle hoitotaholle
- Potilasasiakirjamerkinnät ovat puutteelliset
- Tarvittavaa tukilääkitystä ei ole ohjelmoitu

### Erikoistuva voi suorittaa epäsuoran valvonnan alaisena/ raportoida jälkikäteen

- Osaa arvioida sädehoidon indikaation ja sillä saavuttavan hyödyn syöpäsairauksien hoidossa
- Osaa suunnitella sädehoidon fraktioiden ja toteutuksen asianmukaisesti yleisimpien sädehoidossa hoidettavien syöpäsairauksien osalta sisältäen rintasyöpä, eturauhassyöpä, rektumkarsinoma ja palliatiiviset sädehoidot.

- Konsultoi sädehoitosenioria tarpeen mukaan harvinaisempien syöpäsairauksien sädehoidon toteutuksesta
- Selittää potilaalle sädehoidon hoitopolun ja hoidon toteutuksen ymmärrettävästi
- Kertoo potilaalla sädehoidosta aiheutuvat akuutit ja myöhäishaittavaikutukset ymmärrettävästi
- Osaa hoitaa oireenmukaisesti sädehoidon aiheuttamia akuutteja haittavaikutuksia ja arvioida hoidon jatkamisen edellytykset
- Tekee hoitomääräykset ja annosCT-kuvantamislähetteet paikallisen hoitokäytännön mukaisesti

### **Ehdotuksia arviointimenetelmiksi - miten arvioit edistymistä**

EPA arvioidaan lähiohjaajan seurannan, potilaskertomusmerkintöjen, erikoistuvan konsultaatioiden ja simuloitujen potilastapausten avulla.

# Sädehoidon tekninen suunnittelu

## Lyhyt kuvaus

Syöpätautien erikoislääkärikoulutukseen sisältyy vuosi sädehoitopalvelua. Sädehoidossa erikoistuvan lääkärin tavoitteena on oppia omatoimiseen sädehoitosuunnitelmien tekoon yleisempien sädehoidettavien syöpien osalta ja sädehoitoseniorin ohjauksessa tekemään harvinaisempia sädehoitosuunnitelmia.

EPA arvioidaan sädehoitojakson loppupuolella, kun työskentelyä sädehoidossa on suoritettu 6-12 kuukautta.

## Keskeiset CanMEDS-roolit

Lääketieteellinen osaaminen  
Vuorovaikutus  
Yhteistyötaidot  
Johtamistaidot  
Oma osaaminen ja tiedonhallinta  
Ammatillisuus

## Suoritusta koskevat odotukset: tiedot, taidot ja asenteet

### Erikoistuva tarvitsee vielä harjoitusta

- Kohdealueen määrittely on virheellistä tai puutteellista
- Ei osaa hakea tai tulkita ko. kohdealueen määrittelyyn liittyviä piirto-ohjeita
- Sädehoitosuunnitelma ei vastaa klinikan hoitokäytäntöä
- Sädehoidon terminologia ei hallussa (esim. kohdealueen määrittely PTV, ITV, CTV, GTV), mikä aiheuttaa riskin väärinymmärryksille tai -tulkinnoille
- Sädehoitomarginaalien valinta ei ole asianmukaista ko. hoitoon
- Ei osaa arvioida sädehoitosuunnitelman annosjakamaa tai tervekuduskriteerien toteutumista
- Kommunikaatio sädehoitosuunnitelman teknisistä ratkaisuista sairaalafyysikkojen ja röntgenhoitajien kanssa ei onnistu tai on puutteellista.

### Erikoistuva voi suorittaa epäsuoran valvonnan alaisena/ raportoida jälkikäteen

- Osaa arvioida sädehoitoasennon soveltuvuuden ko. hoitoon
- Osaa huomioida tarvittavat toimenpiteet annosCT-kuvaukseen ja sädehoidon toteutukseen (fiksaatio, rakkotäyttö, DIBH, varjoaineen käyttö)

- Osaa suunnitella omatoimisesti kohdealueen marginaaleineen yleisimmin sädehoidossa hoidettavien syöpäsairauksien osalta (rintasyöpä, eturauhassyöpä, rektum, palliatiiviset sädehoidot)
- Osaa seniorituen ja teknisten piirto-ohjeiden avulla suunnitella sädehoidon harvinaisempien sädehoidettavien syöpien osalta
- Ymmärtää periaatteet sädehoitotekniikan valinnan suhteen (tangentialiset kentät, IMRT, VMAT, elektronihoido)
- Osaa arvioida terve kudosten annosrajoitteet

### **Ehdotuksia arviointimenetelmiksi - miten arvioit edistymistä**

EPA arvioidaan sädehoitojakson aikana lähiohjaajan toimesta. Pohjana arvioinnille käytetään erikoistuvan sädehoitosuunnitelmien tarkastusta, toteutuneita potilaskonsultaatiota ja erikoistuvan itse tekemiä sädehoitosuunnitelmia. Tarpeen mukaan voidaan arviointi toteuttaa myös simuloitujen potilastapausten avulla.

# Konsultaatioiden tarjoaminen oman yksikön ulkopuolelle

## Lyhyt kuvaus

Erikoissairaanhoidossa konsultaatioiden tarjoaminen oman yksikön ulkopuolelle kuuluu sekä erikoislääkärin että erikoistuvan lääkärin toimenkuvaan. Erikoistuvan lääkärin odotetaan hallitsevan päivystysaikaiset konsultaatiot sekä erikoistumisen loppupuolella osaavan vastata myös virka-aikaisiin muiden erikoisaloiden konsultaatioihin.

Syöpätautien erikoislääkäri on myös osallisena monissa moniammatillisissa hoitokokouksissa, joissa toimimisen oppiminen on osa erikoistumiskoulutusta.

## Keskeiset CanMEDS-roolit

- Lääketieteellinen osaaminen
- Vuorovaikutustaidot
- Yhteistyötaidot
- Ammatillisuus

## Suoritusta koskevat odotukset: tiedot, taidot ja asenteet

### Erikoistuva tarvitsee vielä harjoitusta

- Ei varmista konsultoinnin kohteena olevan potilastapauksen henkilötietoja
- Ei tarjoa mahdollisuutta jatkokonsultaatioon. Ei myöskään kerro tilanteita, joissa uusi konsultaatio ko. potilaasta on tarpeen
- Annetut hoitosuositukset epäselviä
- Epäammatillinen vuorovaikutus
- Ei selitetä asiaan liittyviä oman erikoisalan hoitokäytäntöjä riittävästi erikoisalan ulkopuolisille

### Erikoistuva voi suorittaa epäsuoran valvonnan alaisena/ raportoida jälkikäteen

- Esittää konsultaation pyytäjälle nimensä ja virka-asemansa
- Varmistaa konsultaatiota pyytävän henkilön henkilöllisyyden, virka-aseman ja toimipaikan
- Tarkentaa lisäkysymysten avulla saamansa oleelliset tiedot
- Antaa selkeät ajantasaiseen lääketieteelliseen tietoon perustuvat suositukset

- Tarvittaessa ohjaa toisen erikoislääkärin luo asian hoitamiseksi tai tekemään kirjallisuushaun
- Tekee asianmukaiset potilaskertomukset merkittävistä hoitopäätöksistä

### **Ohjaus- ja harjoittelumenetelmät**

Syöpätautien erikoistumiskoulutusta tarjoavissa yksiköissä pyritään järjestämään erikoistuvien lääkäreiden osallistuminen moniammatillisiin hoitokokouksiin (esim. rintasyöpämeeting). Erikoistuvien kokouksiin osallistuminen suunnitellaan eri aihealueita kattavaksi sekä erikoistuvan osallistumista kokouksiin seurataan. Lähiohjaajan ohjauksessa ja läsnäollessa erikoistuvan osallistumista kokouksen moniammatillisiin hoitopäätöksiin pyritään lisäämään erikoistumisen loppua kohden.

### **Ehdotuksia arviointimenetelmiksi - miten arvioit edistymistä**

EPA arvioidaan potilastilanteiden seurannassa, potilaskonsultaatioiden perusteella sekä tarvittaessa simuloituilla potilastapauksilla. Myös potilaskertomusmerkintöjä voidaan käyttää arvion tukena.

Loppuvaiheen erikoistuva voi mahdollisuuksien mukaan hoitaa klinikan konsulttipuhelinta ja raportoida lähiohjaajalle hoidetut konsultaatiot. Loppuvaiheen erikoistuva voi myös lähiohjaajan läsnäollessa hoitaa syöpätautien erikoislääkärin osuuden moniammatillisessa hoitokokouksessa.

Osaaminen arvioidaan kokonaisuudessaan erikoistumisen loppuvaiheessa.

# Syöpäpotilaan ongelman ratkaisu tietohaun avulla

## Lyhyt kuvaus

Tavoitteena on, että erikoistuva osaa selvittää kliinisen ongelman, jonka ratkaisuun tarvitaan tietohakua, joko siksi, että tilanne on harvinainen tai muuttunut tai muuten halutaan varmistaa oikea toimintalinja.

Ongelma voi olla erikoistumisen alkuvaiheessa yksinkertainen ja tietohaun kohde selkeä ja helposti löydettävissä ja näytön aste valmiiksi arvioitu (esim. ESMO:n hoito- suositus). Erikoistumisen edetessä käsitellään ongelmia, joiden ratkaisussa tarvitaan vaativampaa kirjallisuuden hakemista ja löytyneen tiedon arviointia.

## Keskeiset CanMEDS-roolit

- Lääketieteellinen osaaminen
- Oma osaaminen ja tiedonhallinta
- Ammatillisuus

## Suoritusta koskevat odotukset: tiedot, taidot ja asenteet

Tietohaun prosessi

1. Kliinisen, vastattavissa olevan kysymyksen muotoilu
2. Näytön hakeminen
  - käytetyt tietokannat (esim oppikirjat, hoitosuositukset, PubMed)
  - hakusanat, rajaukset
  - oleellisten suositusten, yksittäisten artikkelien tai meta-analyysien löytäminen
3. Löydetyn näytön kriittinen arviointi
  - Perustuuko löydetty tieto (esimerkiksi hoitosuositus tai hoito-ohje) näyttöön?
  - Katsauksen tai meta-analyysin luotettavuuden arviointi
  - Yksittäisen artikkelin (esim kliininen trial) arviointi
    - tutkimusasetelma
    - mitä mitattiin ja miten
    - mihin verrattiin
    - mikä oli tulos ja kuinka tarkka arvio siitä saatiin
    - tutkimuksen mahdolliset virhelähteet
4. Yhteenvedon tekeminen ja näytön soveltaminen omaan potilaaseen, siitä kertominen potilaalle ja työyhteisölle, uusien toimintatapojen käyttöönotto uuteen näyttöön perustuen
5. Oman suorituksen arviointi

## Ohjaus- ja harjoittelumenetelmät

Toistot eritasoisilla ongelmilla erikoistumisen eri vaiheissa, journal clubit

### **Ehdotuksia arviointimenetelmiksi - miten arvioit edistymistä**

Ohjaaja voi havainnoida prosessia. Itsenäisesti suoritettun ongelmanratkaisun tulos ja perusteet käydään yhdessä läpi.

Taustamateriaalia arvioinnin tueksi ja oppimisen edistämiseksi

| Toiminnot ja taidot                                                              | Tarvitaan oppimisen edistämistä                                                                   | Kehittyvä osaaminen                                                                                      |                                                                                                                    | Tavoitteet luotettavalle oppijalle                                                                                                                |
|----------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1. Vastattavissa olevan kliinisen kysymyksen muotoilu potilaan ongelmista</b> | Erikoistuva ei lähde selvittämään asiaa, tyytyy valmiiseen vastaukseen tai asia jää selvittämättä | Erikoistuva pystyy ohjattaessa ja pyydettyäessä miettimään potilaan ongelmasta esiin nousevia kysymyksiä | Erikoistuva pyytää tarvittaessa apua kysymyksen muotoilussa                                                        | Erikoistuva hakee jatkuvasti lisää tietoa ja muodostaa vastattavia kysymyksiä yhdistäen uteliaisuutta, objektiivisuutta ja tieteellistä ajattelua |
| <b>2. Taito hakea tietoa erilaisista tietolähteistä</b>                          | Erikoistuva ei vielä käytä informaatioteknologiaa                                                 | Erikoistuva käyttää hakustrategiaa, joka tuottaa hallitsemattoman määrän informaatiota                   | Erikoistuva käyttää useita tietolähteitä ja pyrkii rajaamaan tiedonhakua                                           | Erikoistuva osaa valita sopivia tietolähteitä ja hakukoneita ja osaa tehdä hakuja, joiden tuloksista on hyötyä ongelman ratkaisussa               |
| <b>3. Taito arvioida löydetyn tiedon luotettavuutta</b>                          | Erikoistuva joko hyväksyy tai hylkää löydetyn näytön kritiikittä                                  | Erikoistuva pystyy käsittelemään löytäänsä tietoa                                                        | Erikoistuva pystyy arvioimaan kliinisten tutkimusten laatua ja pyytää tarvittaessa apua                            | Erikoistuva ymmärtää ja pystyy erottelemaan näytön asteen                                                                                         |
| <b>4. Tiedon soveltaminen omaan potilaaseen ja omiin käytäntöihin</b>            | Erikoistuva ei keskustele kirjallisuudesta työyhteisössä edes pyydettyäessä                       | Erikoistuva pystyy ohjattuna soveltamaan uutta tietoa                                                    | Erikoistuva ymmärtää ja kestää tiedon ristiriitoja. Pystyy soveltamaan näyttöä käytäntöön tavallisissa tilanteissa | Erikoistuva pystyy pohtimaan näytön yksityiskohtia ja monitulkintaisuutta yhdessä potilaan (shared decision) ja työyhteisön kanssa                |
| <b>5. Oman toiminnan evaluointi</b>                                              | Erikoistuva ei evaluoi omaa toimintaansa                                                          | Erikoistuva pyrkii evaluoimaan omaa toimintaansa                                                         | Erikoistuva pystyy osittain evaluoimaan toimintaansa ja tiedostaa oman osaamisensa rajat                           | Erikoistuva pystyy evaluoimaan toimintaansa ja korjaamaan sitä tarvittaessa                                                                       |